

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

การศึกษาดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ความคิดเห็นของประชาชน ผู้ศึกษานำมาสรุปอภิปรายผล และกำหนดข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชน ต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผลการศึกษา

1. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการเมืองการบริหาร ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสาธารณสุข
2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ข้อเสนอแนะ ของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีค่าความถี่สูงสุดแต่ละด้าน ปรากฏ ดังนี้ ควรติดตั้งไฟฟ้าอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามสี่แยกต่าง ๆ ควรจัดหาหรือ

สร้างตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าการเกษตรของประชาชน ควรจัดการศึกษาให้นักเรียนยากจน แต่เรียนดีถึงระดับปริญญา ควรส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน ควรรณรงค์การปลูกป่าทั่วพื้นที่ ควรร่วมมือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเผยแพร่ข่าวสารของราชการ

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ใน ระดับมาก

สอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ อักษร (2546 : 13) ที่ได้สรุปว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจด้วยการพูด หรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน การติดต่อระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือ ปฏิเสธจากคนอื่นได้ ความคิดเห็นจึงไม่ถาวรและมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยง่ายในบางสถานการณ์ ความคิดเห็นอาจอยู่ในลักษณะเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อย

และเป็นไปตามคำจำกัดความ อุทัย หิรัญโต (2539 : 80-81) ให้ความเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับคือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติ นั้นเป็นความเห็นอย่างลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานาน และความเห็นทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นระยะเวลาอันสั้น

รวมถึงเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของ กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2542 : 12-13) ที่ได้อธิบายถึงปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป เช่นประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

การที่ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จึงเป็นไปตามทฤษฎีของสมยศ อักษร อุทัย หิริญ โตะ กิตติ สุทธิสัมพันธ์ และเป็นไปตามผลการวิจัย ซึ่งสามารถนำมาอธิบายได้ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ปรับปรุงซ่อมแซมถนนที่อยู่ในเขตให้ใช้การได้ดีในระดับหนึ่ง แม้จะมีปัญหาบ้างในฤดูฝน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ได้ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง พัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดี
4. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง รณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ อย่างต่อเนื่อง
5. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ส่งเสริมให้ประชาชนและนักเรียนอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
6. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ส่งเสริมให้ผู้ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นประจำทุกครั้งที่มีการจัดทำแผน

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ ปักษา (2550 : 77-78) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวน 198 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ จิระศักดิ์ ศรีจันทร์โท (2552 : 81) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ วีระศักดิ์ จันทร์เตี้ย (2553 : 68-69) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน ผลการศึกษพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสาธารณสุข และ

สิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหาร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาที่พบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นไปตามแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2545 : 17) ได้สรุปว่าความคิดเห็นคือการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใด โดยเฉพาะด้วยการพูด การเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่า ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออกซึ่งการแสดงออกความคิดเห็นนี้อาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ในบางสภาพการณ์ความคิดเห็นอาจจะอยู่ในลักษณะเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อยก็ตาม

สอดคล้องกับแนวคิดของ อูทิส แก้วขาว (2543 : 13) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องคล้ายกันหรือเหมือนกันเสมอไป ซึ่งดัชนีขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพล ต่อการแสดงออกในเรื่องนั้นๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น

สอดคล้องกับแนวคิดของ ออสแคมป์ (Oskamp. 1977 : 119-120 ; อ้างถึงใน อูทิส แก้วขาว 2543 : 13) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดเห็นว่า ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้ประสบเหตุการณ์ด้วยตนเอง การกระทำด้วยตนเอง หรือ ได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความพึงใจ และเกิดความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้น ต่างกัน

การที่ความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า สภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดงมีลักษณะแตกต่างกัน ความต้องการของประชาชนจึงมีหลากหลาย การดำเนินงานจึงไม่สามารถกระทำในลักษณะเดียวกันได้ทุกหมู่บ้าน เช่น มีบึงหนองน้ำ เพียง 3 หมู่บ้าน มีถนนคอนกรีต ครอบคลุมเพียง 1 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดงเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงจำเป็นต้องดำเนินงานตามความจำเป็นรีบด่วนของแต่ละหมู่บ้านที่มีลักษณะไม่เหมือน เช่น ปี งบประมาณ 2556 มี เพียง 15 ล้านบาท ซึ่งต่ำที่สุด

ในอำเภอ จึงไม่สามารถดำเนินงานทุกโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาตามที่ได้ทำกำหนดไว้ จากการทำประชามหมุ่มบ้าน ของทุกหมู่บ้าน จากข้อจำกัดด้านงบประมาณ นอกจากนั้นประชาชนไม่สามารถติดตามการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดงได้อย่างใกล้ชิดทุกหมู่บ้าน อาจมาจากปัจจัยด้านการประกอบอาชีพหลากหลาย รวมถึงการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ไม่ได้กระทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โดยข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีผลทำให้ประชาชน จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ จิรศักดิ์ ศรีจันทร์โท (2552 : 81) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ จตุพล หลักคำพันธ์ (2553 : 82) ได้ศึกษา การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามตามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีเพศ และอาชีพ แตกต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

เนื่องจากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด สาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล บัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของประชาชน ผู้ศึกษาได้นำมากำหนด ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน แต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อบต. ควรปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้านให้ใช้ได้ดี ทุกหมู่บ้าน และควรขยายเขตไฟฟ้า / ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึงเพื่อความสะดวกปลอดภัยของ ประชาชน

1.2 ด้านเศรษฐกิจ อบต. ควรส่งเสริมงานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ / คนพิการรวมถึงการ สนับสนุนอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่กลุ่มเยาวชน

1.3 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อบต. ควรส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง ทาง อินเทอร์เน็ตตำบลเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้และประสบการณ์ด้านต่างๆ ให้กับประชาชน

1.4 ด้านสาธารณสุข อบต. ควรส่งเสริมสนับสนุนหรือจัดให้มีการประกวดหมู่บ้าน ในงานพัฒนาเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน และ ควรส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนในหมู่บ้าน โดยจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม เพราะการออก กายเป็นการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงต่อต้าน โรคภัยไข้เจ็บได้ อบต.ควรเป็นผู้นำในการ รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เพิ่มการควบคุม โรคไข้เลือดออก พร้อมทั้งมีการณรงค์ป้องกัน โรคเอดส์ อย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อบต. ควรส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และปรับปรุงภูมิทัศน์ตามถนนสายหลักในเขตตำบล

1.6 ด้านการเมืองการบริหาร อบต. ควรประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทาง ราชการ โดยร่วมมือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาตำบล

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน ด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

บรรณานุกรม

- การปกครอง, กรม. กระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการตรวจสอบ
การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ส่วนท้องถิ่น, 2539.
- กิตติ สุทธิสัมพันธ์. ความคิดเห็นของตัวแทนออกของต่อวิธีการสุดการในการนำสินค้าเข้าจาก
ต่างประเทศ : ศึกษากรณีการนำเข้าทางสำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพฯ.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2553.
- จตุพล หลักคำพันธ์. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชน.
การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- จรรยา แสนสุข. ความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่
ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย.
วิทยานิพนธ์ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- จันทร์มงคล พันธุ์พาณิชย์. การบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลลิ้นฟ้าอำเภอจตุรพักตร
พิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม, 2553.
- จิรายุ ทรัพย์สิน. ความคิดเห็นของนิสิตที่มีผลต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร :
ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- จรัสศักดิ์ ศรีจันทร์โท. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามหน้าที่ขององค์การ
บริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปร.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2552.
- จำรอง เงินดี. เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.
- จำเรียง ภาวิจิตร. สาธารณมิติ : เอกสารการสอนชุดสังคมศึกษา 4 (เล่ม 2). กรุงเทพฯ : บริษัท
สารมवलชน จำกัด, 2536.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ :
วิญญูชน, 2542.